Rolul profesioniştilor în societatea informaţională

Dr. TATIANA OPRESCU
Biblioteca Universităţii din Piteşti

Abstract

The Professionals' Role in the Information Society

This study attempts to analyze the extent to which the professionals' responsibilities have changed in the information society, how the concept of professionalism is perceived nowadays and how this concept is applied both in the info-documentary institutions and in the information sciences. The impact of information and information technology has always been considered as a source of new and significant concerns on the one hand, and of new dilemmas for the professionals, on the other. Therefore, it is necessary to analyze the relation between the „professional" and „managerial" perspectives and the redefinition of professionalism in the information society.

Keywords: *information society, professionalism, information professionals, information sciences*

Există o ipoteză ce implicî o oarecare îndoială, în cercetarea profesională, despre profesiunea proprie şi despre şirul de preocupări şi multitudinea de interpretări a punctelor de vedere parţiale şi incomplete despre activitatea individuală. Francis Bacon, în ***The elements of the common laws of England*** - *Elementele dreptului comun în Anglia*, afirma: „[...] *eu am considerat fiecare om un datornic faţă de profesia sa*,"[1] însă fiecare din datoriile noastre este diferită. Profesia noastră - fie cea de doctor, avocat, contabil, arhitect, inginer, supraveghetor sau chiar *bibliotecar* sau *om de ştiinţă în domeniul informării* - ne-a ajutat pe fiecare din noi să devenim ceea ce suntem.

[1] Francis Bacon, ***The elements of the common laws of England***, London: Assignes of I. More, Esq., 1630. [accesat 22.03.2010]. Disponibil: http://books.google.ro/ sau http://www.constitution.org/bacon/ecle.htm

BDD-A30270 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:18 UTC)

Dar ce este o „profesie?" Dicţionarul ne spune că este „*o ocupaţie plătită, în special una ce implică instruire şi calificare formală*." Dale A. propune însă şi alte două definiţii:[2]

- chemare ce necesită cunoştinţe specializate şi pregătire, deseori lungă şi intensivă;
- ocupaţie, precum avocatura, medicina sau ingineria, care implică instruire considerabilă şi studiu de specialitate.

O concluzie care nu reiese din aceste citate, dar care este, sigur, de importanţă majoră, este că profesiile sunt validate de societăţile care le creează şi le susţin. Noi vorbim de profesia de medic şi îi apreciem pe medici, însă sunt şi medici pe care nu-i respectăm. Noi respectăm arhitecţii, chiar dacă nu totdeauna admirăm ceea ce ei produc. Pentru ca o profesie să fie recunoscută în societate, şi mă refer aici la cea din cadrul structurilor infodocumentare, ar trebui ca un număr de criterii să fie clar definite:

- trebuie să existe un criteriu de identificare cu caracteristici clare, lucru care nu este accesibil imediat unei persoane neiniţiate;
- trebuie să fie o ucenicie lungă, ce implică învăţarea atât a teoriei, cât şi a practicii (deşi echilibrul poate varia foarte mult) şi aplicarea celei din urmă;
- trebuie ca aplicarea conţinutului tematic al acestei ucenicii să fie folositoare societăţii;
- profesia trebuie să promoveze standarde precise pentru produsele şi serviciile care sunt realizate şi livrate de membrii săi;
- membrii profesiei sunt responsabili individual pentru standardele muncii lor şi pentru comportamentul lor profesional şi sunt evaluaţi de un corp profesional care deţine competenţe pentru a garanta autoritatea.

[2] A. Dale, ***Dispatches: Letters from the Corporanian war***. În: ***Journal of Information Science***, 2001, vol. 27, nr. 6, p. 439-441.

BDD-A30270 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:18 UTC)

Profesiile în domeniul informării: accentul pe tematica din structurile infodocumentare

Aplicarea acestor criterii la „*profesia din domeniul informării*" a fost însă totdeauna dificilă. Dacă luăm în considerare *biblioteconomia*, ca una dintre cele mai accesibile dintre profesiile din ştiinţa informării, atunci putem găsi căile să definim factorul tematic, care ar însemna primul dintre criteriile de mai sus. Thus Harrison clasifică astfel „*practicile*" profesionale ale bibliotecarului, ce trebuie să includă.[3]

- abstractizarea şi indexarea;
- achiziţionarea stocului şi selectarea materialelor;
- activitatea bibliografică;
- catalogarea şi clasificarea;
- activitatea de informare;
- serviciile de informare;
- organizarea bibliotecii;
- cooperarea cu biblioteca locală;
- promovarea serviciilor;
- conştientizarea profesională a noilor specialişti;
- activitatea de referinţă.

Este evident că, în timp ce o persoană neiniţiată şi-ar da seama, probabil, de incapacitatea ei de a realiza o operaţie pe creier sau de a efectua orice alte proceduri din medicină, acelaşi lucru nu este necesar în legătură cu factorul tematic listat de Harrison. Confruntaţi cu implicarea într-o anumită acţiune, mulţi *non-bibliotecari* ar avea un imbold în organizarea unei biblioteci şi, cel puţin în mediile corporatiste, mulţi procedează aşa. După cum remarca Dale: „[...] *personalul neinstruit pare să organizeze serviciul la un standard care îi satisface pe angajaţi. Aş menţiona (şi pot, de obicei, demonstra) că profesioniştii din informare pot adăuga o valoare uriaşă, însă sarcina este foarte dificilă*."[4]

[3] C. T. Harrison, ***Writing a professional development report***. În: K. Wood, ***A chartership reader***, London: Career Development Group, 2000, p. 48.

[4] A. Dale, ***op cit.***, p. 439-441.

BDD-A30270 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:18 UTC)

Association of Research Libraries (ARL - Asociaţia Bibliotecilor de Cercetare) din SUA a preluat un studiu privind schimbarea rolurilor profesioniştilor bibliotecii. Metodologia a implicat chestionare trimise la 122 de biblioteci membre, iar 55 (45%) au fost returnate. Echipa de studiu a examinat fişa postului, care a fost publicată de bibliotecile membre în ultimii trei ani. Ei au concluzionat că „*noile capacităţi cerute în fişele posturilor se concentrează în jurul tehnologiei şi includ cunoştinţe de tehnologii educaţionale şi instructive (sau predarea tehnologiilor), în special pentru instituţiile publice. Este normal să găsim anunţuri pentru poziţiile de referinţă, căutând persoane cu cunoştinţe de resurse şi produse electronice. [...]. Un număr semnificativ de descrieri adunate evidenţiază că posturile au fost redefinite, pentru a se potrivi configuraţiilor organizaţionale noi sau reproiectate. [...] Multe posturi necesită demonstrarea de capacităţi de echipă: abilitatea de a lucra într-un mediu centrat pe „lucrul în echipă" sau lucrul „orientat spre client.*"[5]

Un raport anterior al ARL, întocmit de Again Wilder, menţionează şi natura schimbărilor: „*o deplasare de la abilităţile tradiţionale ale bibliotecii şi ale educaţiei de bibliotecă, în general. Oricine posedă abilitatea de a conserva instruirea şi capacităţile unei persoane, în timp ce aceasta se retrage din colectivitate şi devine înlocuibilă.*"[6]

Graniţele ariei tematice se schimbă, însă, rapid. Tehnologia informaţională domină acum producerea/organizarea/accesul la informaţie şi utilizează o arie care nu este incidentă altor profesii. Riggs, într-o reevaluare a bibliotecii şi a muncii informaţionale, discută despre profesioniştii din ştiinţa informării, observând că „*niciodată mai înainte, în istoria biblioteconomiei şi a muncii informaţionale, n-a existat o aşa rapiditate a schimbării şi o creştere a magnitudinii ambiguităţii, cum se întâmplă astăzi. Nu mai*

[5] Janice Simmons-Welburn, ***Changing roles of library professionals***, Washington, Association of Research Libraries, may 2000, p. 10. [12.11.2010]. Disponibil: http://www.arl.org/bm~doc/spec256web.pdf

[6] Stanley Wilder, ***The changing profile of research library professional staff***, ARL, A Bimonthly Report. (208/209), Feb/Apr 2000, p. 1-5. [accesat 19.04.2010]. Disponibil: http://www.arl.org/bm~doc/chgprofile.pdf

BDD-A30270 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:18 UTC)

putem considera că ceea ce a funcţionat în biblioteci în trecut este şi cea mai bună abordare în viitor."[7]

Totuşi, aceasta nu este singura schimbare. Distincţia dintre profesionişti şi ceilalţi specialişti (terminologia este totdeauna insuficientă, termenul de *non-profesionalism* este nesatisfăcător, dacă ne referim la latura lui de neîncredere; *paraprofesionalismul* este plin de înţeles în cazul celor pasionaţi de cercetare) din personalul bibliotecii a fost totdeauna dificil de descris şi, mai ales, de operat. Dar, la începutul tehnologiei informaţionale şi a comunicaţiilor bazate pe servicii, distincţia era şi mai dificil de definit, din moment ce abilităţile pe care o echipă le cerea erau parţial „*profesionale*" şi proveneau din diverse baze disciplinare.

Există o evidentă lipsă de încredere, printre profesioniştii din ştiinţa informării, în capacitatea de a lucra alături de cei cu alte (diferite) baze de cunoştinţe. Afirmaţia incomodă că aceasta ar dăuna profesioniştilor în bibliotecă, cel puţin în sectorul public al bibliotecii, a fost analizată de Jones şi de colaboratorii săi: „*Mulţi bibliotecari erau nesiguri de rolul lor şi mai puţin entuziaşti decât asistenţii de bibliotecă, în legătură cu schimbările survenite la locul lor de muncă. Ei au simţit că introducerea tehnologiilor pentru asigurarea serviciilor ar putea devaloriza abilităţile pe care le au deja şi că, drept urmare, vor fi marginalizaţi*."[8]

Acelaşi raport sugera că profesioniştii în domeniul informării vor trebui să adopte şi să se adapteze la cinci roluri noi:

- *de intermediari*, ajutând clienţii să găsească ceea ce caută prin „*labirintul informaţional*,"
- *de experţi informaţionali*, interpretând cerinţele informaţionale, găsind sursele de informare, reorganizând informaţia ş.a.m.d.;

---

[7] D. E. Riggs, ***Library and information work in context***. În: Maurice B. Line; Graham Mackenzie; Paul Sturges, ***Librarianship and information work worldwide 1999***, London: Bowker Saur, 1999, p. 1-17.

[8] B. Jones; M. Sprague; C. Nankiveli; K. Richter, ***Staff in the New Library: Skill Needs and Learning Choices. Findings from Training the Future, a Public Library Research Project***, British Library Research and Innovation Report 152. London: British Library, 1999, p. 22-23.

BDD-A30270 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:18 UTC)

- *de consultanţi*, oferind ajutor şi asistenţă în utilizarea calculatoarelor;
- *de sprijin pentru studiu*, acţionând ca antrenori, instructori şi mentori;
- *de management şi sprijin.*

Un studiu asemănător a examinat dezvoltarea personalului şi necesităţile de instruire şi a sugerat că accentul trebuie pus, prioritar:[9]

- pe dezvoltarea abilităţilor interpersonale;
- pe abilitatea de a utiliza tehnologia informaţională;
- pe lucrul în echipă;
- pe înţelegerea teoriei de învăţare, pe planificare a cursului şi pe metodele de susţinere a acestuia;
- pe abilităţile manageriale;
- pe schimbarea rolurilor în relaţia de convergenţă cu bibliotecile şi în computerizarea serviciilor;
- pe activitatea din cadrul contextelor de muncă bazate pe studiu.

Aceste constatări vizează atât echipa, cât şi rolurile manageriale ce caracterizează munca informaţională. Iar aceasta din urmă este văzută ca parte a soluţionării problemei. Majoritatea profesioniştilor în domeniul informării lucrează în organizaţii dezvoltate, unde rolul lor este axat pe management şi pe aplicarea abilităţilor lor profesionale. După cum au precizat mulţi autori, abilităţile unui profesionist nu sunt aceleaşi cu cele ale unui bun manager. Peter Drucker merge chiar mai departe şi sugerează că un bun profesionist devine rareori un manager bun.[10] Ştiinţa *managementului de informaţie* este acea mare parte a profesiei în informare - şi care, cu siguranţă, nu include toate problemele - după care un manager bun, totuşi necalificat, poate avea suficiente abilităţi pentru a fi sau a părea a fi un bun profesionist în informare. Ceea ce este mai mult decât un conflict real între

---

[9] Margaret Oldroyd, ***Staff development in academic libraries: present practice and future challenges***, London: Library Association Publishing, 1996, p. 138.

[10] Peter Drucker, ***The practice of management***, London: Heinemann, 1955, p. 335. [accesat 15.10.2010]. Disponibil: http://books.google.ro/

BDD-A30270 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:18 UTC)

comportamentul profesionist şi aşteptările justificate ale organizaţiei, precum şi ale celor ce au fost însărcinaţi cu conducerea ei.

Persistă încă îndoiala că societatea informaţională cere modele profesionale. Pe de o parte, fiindcă structurile ei tehnologice solicită specialişti care pot acţiona ca ingineri ai informării ori ca arhitecţi ai informării, specialişti care pot să se implice în toate domeniile şi standardele; pe de altă parte, deoarece complexitatea organizaţiei informaţionale implică utilizarea sistemelor necesare şi de către experţii promotori ai informaţiei, şi de către profesori.

Totuşi profesionalismul în aceste domenii este încă slab definit. Convergenţa cu liniile directoare trasate în această lucrare şi cu altele dovedeşte însă, peremptoriu, că o activitate bogată de promovare a progresului, în secolul XXI, este şi posibilă, şi indispensabilă.

BDD-A30270 © 2012 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:18 UTC)